احکام

حکم حالت تهوع در حال روزه

احمد عدالتیان| یکی از چیزهایی که روزه را باطل می‌کند، انجام کاری است که باعث بالا آوردن می‌شود؛ یعنی روزه‌دار خود را در معرض چیزی یا کاری قرار دهد که باعث می‌شود حال مزاجش به‌هم بخورد و چیزهایی که خورده و آشامیده است، برگرداند.

مسئله اصلی در اینجا این است که اگر کسی عمدا با خودش کاری کند که بالا بیاورد و استفراغ کند، [قی کردن] اگرچه به‌واسطه مریضی و مانند آن ناچار باشد، روزه‌اش باطل می‌شود و اگر سهوا یا بی‌اختیار قی کند، روزه‌اش باطل نمی‌شود.

البته اگر روزه‌دار در هنگام سحر یا افطار، چیزی بخورد که می‌داند به‌واسطه خوردن آن، در روز بی‌اختیار بالا می‌آورد، بنا بر فتوای مشهور روزه‌اش صحیح است، اما در روز و هنگام روزه باید تا می‌تواند، از بالا آوردن جلوگیری کند و اگر غیرعمد بالا آورد، مشکلی ندارد.

همچنین باد گلو و آروغ، روزه را باطل نمی‌کند، ولی اگر کسی می‌داند که اگر در حال روزه به‌واسطه آروغ زدن چیزی از گلو بیرون می‌آید، نباید آروغ بزند، البته اگر یقین نداشته باشد، بنا بر فتوای شهید آیت‌الله خامنه‌ای، اشکال ندارد و فتوای آیت‌الله سیستانی این است:

اگر به‌گونه‌ای باشد که به آن قی کردن نمی‌گویند، بنا بر احتیاط واجب، اجتناب شود و اگر به‌گونه‌ای باشد که به آن قی کردن گویند، نباید آروغ بزند.

حال اگر شخص روزه‌دار آروغ بزند و بدون اختیار چیزی در گلو یا دهانش بیاید، روزه باطل نیست، ولی باید آن چیزها را بیرون بریزد و چنانچه بی‌اختیار آن‌ها را فروداد، روزه‌اش صحیح است.

پس حکم کلی این است که مانند بقیه موارد باطل‌کننده روزه، وقتی بالا آوردن بی‌اختیار باشد، مشکلی ندارد ولی اگر بااختیار باشد، حتی در حال مریضی نباید این کار را انجام داد.

شرح دعاهای روزانه

اللّٰهُمَّ وَفِّرْ فِيهِ حَظِّي مِنْ بَرَكَاتِهِ، وَسَهِّلْ سَبِيلِي إِلَىٰ خَيْرَاتِهِ

وَلَا تَحْرِمْنِي قَبُولَ حَسَنَاتِهِ، يَا هَادِياً إِلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ

خدایا، در این ماه بهره‌ام را از برکت‌هایش کامل گردان و راهم را به‌سوی نیکی‌هایش هموار کن و از پذیرفتن خوبی‌هایش محرومم مساز، ای هدایت کننده به‌سوی حق آشکار!

نقشه‌ای برای تبدیل ماه مبارک رمضان به سهمیه‌ای جامع

علیرضا وکیلی| حجت‌الاسلام والمسلمین طباطبایی اشکذری در شرح دعای روز نوزدهم ماه مبارک رمضان، به تبیین سه درخواست اصلی این دعای شریف، شامل افزایش سهمیه بهره‌مندی، آسان‌سازی راه خیرات و جلوگیری از محروم‌ماندن از قبول حسنات، پرداخت و بر این نکته تأکید کرد که این درخواست‌ها، کلید ساختن یک زندگی متعادل و موفق در دنیا و آخرت هستند.

سهمیه بهره‌مندی: از فردی به اجتماعی

درخواست اول دعای روز نوزدهم، «اللهم وفر فیه حوی من برکاته» است؛ یعنی خداوندا، سهمیه ما را از برکات این ماه بیشتر کن! اما سهمیه ما چیست؟ آیا فقط روزه، نماز و صدقه است؟ خیر، سهمیه ما در ماه رمضان، هم مسائل فردی و هم اجتماعی است. پیامبر اکرم(ص) در دعای آغاز ماه رجب، به این موضوع اشاره کرده‌اند: «اللهم بارک لنا فی رجب و شعبان، و لقنا شهر رمضان، و انا کمکمون کن الیوم و القیام، و حف لسان و قلب البصر». این دعا نشان می‌دهد که سهمیه ما، علاوه بر عبادت‌های فردی، شامل «حفظ لسان و قلب البصر» است؛ یعنی در اصلاح جامعه، زبان و چشم‌ها را نیز باید حفظ کنیم. این یعنی باید در مسائل اجتماعی نیز دخالت کنیم؛ مثلا از گفتارهای زشت جلوگیری کنیم، از نگاه‌های حرام پرهیز کنیم و در راه اصلاح جامعه، از قدرت خود استفاده کنیم. سهمیه ما، نه تنها تشنگی و گرسنگی، بلکه نقش‌آفرینی در زندگی طیبه است.

توفیق: چینش اسباب برای رسیدن به هدف

درخواست دوم، «و سهل سبیلی الی خیراته» است؛ یعنی خداوند، راه خیرات را برای ما آسان کند. اما آسان‌سازی چیست؟ آسان‌سازی نه این است که خداوند معجزه کند و خیرات را به‌صورت ناگهانی نازل کند، بلکه این است که خداوند اسباب و علت‌های لازم را برای ما چینش کند تا به هدف خود برسیم. توفیق، چینش اسباب است؛ یعنی اگر ما کاری را بخواهیم انجام دهیم، خداوند شرایط را برای ما آماده کند تا به راحتی به آن برسیم؛ مثلا اگر بخواهیم در راه خیرات کار کنیم، خداوند فرصت‌ها را برای ما فراهم کند تا از طریق افرادی که به ما کمک می‌کنند یا از طریق شرایطی که به ما امکان می‌دهد، کار خیر را به راحتی انجام دهیم. منظور از این توفیق، معجزه نیست، بلکه یک راهنمایی الهی برای انجام کارها با کارایی بیشتر است.

قبول حسنات: ماندگاری اعمال نیک

درخواست سوم، «ولا تحرمنی قبول حسناته» است؛ یعنی خداوند از محروم ماندن از قبول حسنات ما جلوگیری کند. این درخواست، به این معناست که کارهای نیکی که انجام می‌دهیم، باید ماندگار و مفید باشند. پیامبر اکرم(ص) در یک روایت فرمودند: «هرکسی یا لااله‌الاالله بگوید، خدا آن را برایش در بهشت تبدیل به درختی می‌کند.» یکی از صحابه پرسید: «یارسول‌الله، آیا این درخت برای کافر نیز هست؟» پیامبر(ص) فرمودند: «ما درختان زیادی در بهشت داریم.» اما این درختان، فقط در بهشت وجود دارند؛ اگر کارهای نیک ما قبول شوند و در زمان مناسب مفید باشند. قبول حسنات، یعنی اینکه کارهای نیک ما، در زمان مناسب، مورد پذیرش خداوند قرار گیرد و برای ما ماندگار شود. این یعنی نباید فقط کار کنیم، بلکه باید از قبول آن‌ها نیز مطمئن باشیم.

جمع‌بندی: سهمیه ماه رمضان، سهمیه جامع

در پایان، دعای روز نوزدهم، ما را به سمت سهمیه‌ای جامع هدایت می‌کند؛ سهمیه‌ای که به عبادت‌های فردی محدود نمی‌شود، بلکه شامل اصلاح جامعه، آسان‌سازی راه خیرات و ماندگاری حسنات است. این سهمیه، نه تنها برای ما، بلکه برای جامعه و جهان اسلام مفید است. در این روز که به شهادت امیرالمؤمنین(ع) نزدیک‌تر می‌شویم، باید به این سه درخواست توجه کنیم و در زندگی خود آن‌ها را به عمل درآوریم. این سه درخواست، نه تنها در ماه رمضان، بلکه در تمام سال، راهنمای ما در ساختن زندگی‌ای موفق و متعادل خواهد بود.

روز نوزدهم

بیانات رهبر شهید انقلاب درباره اعمال و فضایل شب‌های قدر

از همه شما ملتمس دعا هستم*

گزارش

حسین ابراهیمی| بالاترین و مهم‌ترین شب برای دعا کردن در اعتقاد دینی ما مسلمانان، شب‌های قدر است. از آنجایی که این شب‌ها، شب‌های نزول قرآن است و برکت و رحمت الهی بیشتر از همیشه بارش دارد، انگار پنجره آسمان به‌سوی بندگان گشوده‌تر است و همه را بیشتر از پیش به‌سوی خود فرامی‌خواند. رهبر شهید انقلاب درباره این شب‌های عزیز می‌فرمایند: «امشب را که شب قدر است، قدر بدانید. مشکلات عمومی مسلمین، مشکلات کشور، مشکلات شخصی‌تان و مشکلات دوستان و برادرانتان را با خدای خودتان مطرح کنید. به ولی عصر، ارواحنافداه، توجه کنید؛ به در خانه خدا - مسجد - بروید و به برکت امام زمان، از خدای متعال خواسته‌هایتان را بگیرید. بنده هم از همه شما ملتمس دعا هستم.» (۱۳۸۷/۰۶/۲۹) به مناسبت این شب‌های عزیز به سراغ بیانات رهبر شهیدمان رفته‌ایم تا از پنجره وجود مطهر ایشان به عظمت شب قدر برسیم.

شب قدر معراج مؤمن است

یکی از فرصت‌های ماه مبارک رمضان، فرصت تغییر است؛ اینکه بتوانیم عادات بدمان را در این ایام ترک کنیم. می‌توانیم شب‌های قدر با خدا عهد و پیمان ببندیم که آدم جدیدی بشویم. رهبر معظم انقلاب در این‌باره می‌فرمایند: «شب قدر، معراج مؤمن است. کاری کنیم عروج کنیم و از مزبله مادی که بسیاری از انسان‌ها در سراسر دنیا اسیر و دچار آن هستند، هرچه می‌توانیم، خود را دور کنیم. دل‌بستگی‌ها، بدخلقی‌ها، روحیات تجاوزگرانه، افزون‌خواهانه و فساد و فحشا و ظلم، مزبله‌های روح انسانی است؛ این شب‌ها باید بتواند ما را هرچه بیشتر از این‌ها دور و جدا کند.»

دعا برای استجابت دعای دیگران

رهبر فرزانه انقلاب درباره دعا کردن در این شب بزرگ می‌فرمایند: «بهترین اعمال در شب قدر دعاست؛ احیا هم برای دعا و توسل و ذکر است. دعا یعنی با خدای متعال سخن گفتن؛ درواقع خدا را نزدیک خود احساس کردن و حرف دل را با او درمیان گذاشتن. دعا یا درخواست است، یا تمجید و تحمید است، یا اظهار محبت و ارادت است؛ همه این‌ها دعاست.»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در جایی دیگر، در توضیح لحظات عرفانی شب قدر بیان می‌کنند: «صداها بلند است، گریه‌ها، استغاثه‌ها؛ دعا می‌کنند برای خودشان، برای دیگران، یکی از دعاهایتان این باشد که خدای متعال دعای مؤمنینی را که در این شب‌ها دعا می‌کنند، مستجاب کند؛ این را از خدا بخواهید... از فرصت بی‌نظیر توسل و تضرع و دعا و طلب از پروردگار عالم، باید استفاده کنیم.»

آغاز یک سال نو!

یکی از خصوصیات شب قدر که بسیار هم از آن سخن گفته می‌شود، این است که تقدیرات یک سال انسان در این شب نوشته می‌شود؛ برای همین یک حس شروع دارد. در این شب، خدا را صدا می‌زنی و با او عهد و پیمان می‌بندی و او تقریرات یک سال تو را رقم می‌زند.

رهبر شهید انقلاب در این‌باره می‌فرمایند: «درحقیقت از شب قدر، انسان مؤمن روزه‌دار، سال نویی را آغاز می‌کند. در شب قدر، تقدیر او در دوران سال برای او از سوی کاتبان الهی نوشته می‌شود. انسان وارد یک سال نو، مرحله نو و درواقع یک حیات نو و ولادت نو می‌شود.»

تغییر سرنوشت یک ملت

جملات رهبر شهید انقلاب درباره دعای جوانان در شب‌های قدر، تکان‌دهنده است. ایشان می‌فرمایند: «جوانی هم بهار است، بهار عمر است. پس جوان در ماه رمضان، بهار مضاعف دارد؛ بهار در بهار دارد. از این استفاده کنید. خیلی فرق است بین بهره‌ای که شما می‌توانید از شب قدر ببرید با کسی که در سنین بنده و امثال بنده است؛ شما خیلی بیشتر می‌توانید استفاده کنید؛ این را مغتنم بشمرید.»

در جای دیگر می‌فرمایند: «می‌توانید شما - به خصوص جوان‌ها، به خصوص جوان‌ها - با یک توجه، با یک دعا، با یک اخلاص، سرنوشت زندگی خودتان بلکه سرنوشت زندگی یک ملت را تغییر بدهید؛ با یک دعا. خدای متعال وعده کرده است "وَ إِذا سَأَلَکَ عِبادی عَنّی فَإِنّی قَرِیبٌ أُجِیبُ دَعوَهَ الدّاعِ إِذا دَعانِ فَلیَستَجِیبوا لی وَلیُؤمِنُوا بی" خدای متعال می‌فرماید من نزدیکم، می‌شنوم، پاسخ می‌دهم.»

شبی که سلام است!

درباره عظمت شب قدر سخن بسیار گفته شده است؛ عظمتی که بیکرانه است و درک آن از عهده افراد عادی خارج است. رهبر فرزانه انقلاب در این‌باره می‌گویند: «قرآن صریحا می‌فرماید لیله‌القدر خیرٌ مِن الف شهر؛ یک شب بهتر است از هزار ۳۰ روز - هزار ماه - بسیار مهم است. چرا این قدر فضیلت را به یک شب دادند؟ زیرا برکات الهی در این شب زیاد است. نزول ملائکه در این شب زیاد است. این شب، سلام است؛ «سلام هی حتّی مطلع‌الفجر»؛ از اول تا آخر این شب، لحظاتش سلام الهی است. سلام قولا مِن رب رحیم؛ رحمت و فضل الهی است که بر بندگان خدا نازل می‌شود.»

*بخشی از متن سخنرانی رهبر شهید انقلاب در تاریخ ۲۹/۰۶/۱۳۸۷

تدبر

بروز شخصیت امام خامنه‌ای به برکت ولایت فقیه بود

حسین ابراهیمی| امام خمینی(ره) مسیر جدیدی را در عالم باز کرد؛ حرکت جمعی یک ملت به‌سمت خدا، یک سلوک جمعی که نام آن شد انقلاب اسلامی. اما حفظ کردن این انقلاب به یک تعبیر، سخت‌تر از شروع و ایجاد آن بود که گفتند زمانه خمینی، زمانه خون دادن بود و زمانه خامنه‌ای، زمانه خون دل خوردن، و خون دل خوردن سخت‌تر از خون دادن است. گرچه گذر زمان نشان داد که دوران جنگ و مبارزه و خون دادن هم به هیچ‌وجه تمام نشده است، بلکه دشمن در زمانه امام خامنه‌ای تمام ابعاد و اشکال جنگ را با هم و هرکدام در زمانی و حالتی بر این ملت تحمیل کرد و آزمود.

یگانه زمان

۳۷ سال با سخنان و سلوک فردی و اجتماعی خامنه‌ای کبیر زندگی کردیم؛ فردی که به راستی یگانه زمان بود. دوست و دشمن بارها و بارها او و عمق و قدرت فکر و بصیرت او را و تأثیرگذاری شخصیت او را در جامعه و جهان تحسین کرده بودند؛ شخصیتی که به اعتراف خودشان برنامه‌ریزی سال‌ها و ماه‌ها جبهه جهانی استکبار را با چند دقیقه سخنرانی خنثی می‌کرد.

جاذبه و دافعه علوی

شخصیتی که در عین ایستادگی بر روی مفاهیم حیات‌بخش شریعت، مردم‌دار بود و نقش مردم و اهمیت دخالت و حق آن‌ها را هیچ‌وقت از نظر دور نداشت و در عین ایستادگی بر مفاهیم اصیل دینی، نمود جاذبه و دافعه علوی بود.

برکت ولایت فقیه

اما همیشه باید این نکته را گوشزد کرد که ظهور و بروز چنین شخصیتی در ایران اسلامی و جهاد اجتماعی نزدیک چهل سال زعامت امام شهید ما به برکت اصل طلایی ولایت فقیه بود که دست عنایت الهی و نگاه حجت خدا در این سرزمین را بلند کرد و سخنان بی‌شمار بزرگان، نوید بخش اتصال عصر ولایت فقیه به ظهور خورشید ولایت و امام‌زمان یعنی مهدی فاطمه(عج) است.

مردی که در میان مردم ماند

اما به اندازه فصل فصل زندگی امام شهید انقلاب باید از زیبایی پایان مأموریت او در این دنیای خاکی و شهادتش گفت. بارها از شهید و شهادت و ارزش و زیبایی این مسیر در طول حیات مبارک خود گفت و بارها با یاد کردن از شهدا و غبطه خوردن به حال و مقامشان، اشک ریخت و بارها و بارها در دعاهای خود آرزوی شهادت کرد و در پایان اثبات کرد که تمام این‌ها ادعای صرف نبود، بلکه او دوستی از دوستان خدا و از اولیای الهی بود که شهادت را انتخاب کرد و در شرایطی که می‌توانست در پناهگاه‌های امن باشد، مثل مردم در خانه و دفتر کار خود ماند و مثل همیشه به‌عنوان یک حاکم اسلامی، خودش را از مردم جدا نکرد و شهادت خود و خانواده خود را به فصل جدیدی از حرکت ملت و بلکه امت به‌سمت مصلحت‌ها و آرمان‌های الهی و مقصود مطلوب و رضایت محبوب بدل کرد. سلام خدا بر او، روزی که زاده شد و روزی که مظلومانه به شهادت رسید و روزی که با دست اراده الهی برانگیخته خواهد شد!